

AZƏRBAYCAN MİLLİ ELMLƏR AKADEMİYASI
ELMİ İNNOVASIYALAR MƏRKƏZİ

*ÖLKƏ İQTİSADİYYATININ
İNKİŞAFINDA ELMİ
İNNOVASIYANIN ROLU*

III BEYNƏLXALQ ELMİ-PRAKTİKİ
KONFRANSIN

MATERİALLARI

23 oktyabr 2009-cu il, Bakı ş.

Bakı – «Elm» – 2009

РЕЗЮМЕ

В статье представлены относящиеся к наиболее важным хозяйственно-технологическим параметрам винограда механические показатели гроздей и ягод (средняя масса грозди, среднее количество ягод в грозди, структура гроздей и ягод, расположение ягод в грозди, процентное содержание сока, гребней, кожицы, мякоти и семян от общей массы грозди, вес 100 ягод и 100 семян, количество ягод в 100г грозди и т.д) выращиваемых в условиях Апшеронского района некоторых технических сортов, изученные нами с целью определения направления использования этих сортов, и дан их сравнительный анализ.

SUMMARY

Mechanical indicators (average mass of a bunch, average number of berries in a bunch, structure of bunches and berries, position berries in a bunch, percentage content of juice, combs, skin, flesh and seeds to total weight of a bunch, weight of 100 berries and 100 seeds, number of berries in 100 gr of a bunch, etc.) concerning to the most important economical and technological parameters of a grape that were studied by us with the purpose of determination of using direction of several technical grape varieties cultivated under conditions of the Absheron area are presented in this article. Comparative analysis of the studied mechanical indicators is also given in the article.

İNFORMASIYA TEXNOLOGİYALARI MÜTƏXƏSSİSLƏRİNİN PEŞƏKARLIQ SƏVIYYƏSİNİN ARTIRILMASI MEYLLƏRİ

Məmmədova M.H., Cəbraylova Z.Q.

Bu gün Azərbaycan iqtisadiyyatının ən mühüm və inkişafda olan sahələrindən biri İKT-dir. Ona görə də Respublikada İT bazarının mövcud durumu və artan tempə inkişafı əmək bazarının formalaşmasına kifayət qədər təsir gücünə malikdir və digər sahə mütəxəssisləri üçün də İT-dən istifadə məsələsi artıq zəruri şərtə çevrilmişdir.

Aparılan araşdırmalar göstərir ki, respublikada informasiya texnologiyalarının prioritetli sahə elan olunması, ictimai-siyasi həyatın bütün sahələrinə nüfuz etməsi səbəbindən həm İT və həm də qeyri-İT sahələrində müvafiq ixtisaslı İT mütəxəssislərə tələb artmışdır və bu proses yaxın illərdə daha da güclənəcəkdir. Yüksək ixtisaslı kadr potensialının mövcudluğu İT sferasının inkişafında əsas faktorlardan biridir. Məhz bu baxımdan Elektron Azərbaycan Dövlət Proqramı (2009-2012-ci illər), Azərbaycan Respublikası regionlarının inkişafı üzrə Dövlət Proqramı (2004-2008-ci illər), Azərbaycan Respublikası Məşğulluq strategiyasının həyata keçirilməsi üzrə Dövlət Proqramında (2007-2015-ci illər): 1)müxtəlif ixtisaslı kadrlara olan tələbin təyin edilməsi; 2)əmək bazarının rəqabətqabiliyyətli kadr hazırlığının təkmilləşdirilməsi; 3)təhsilin əmək bazarının tələblərinə uyğunlaşdırılması məsələləri öz əksini tapmışdır [1-3]. Sadalanan məsələlərin həlli istiqamətində Azərbaycanda son onilliklərdə formalaşmış əmək bazarının İT mütəxəssisləri seqmentinin vəziyyətinin öyrənilməsi və bu sahədə mövcud olan problemlərin araşdırılması mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Məhz bu səbəbdən, AMEA İnformasiya Texnologiyaları İnstitutunda əmək bazarının İT mütəxəssislər seqmentində tələb və təklifin öyrənilməsinə dair tədqiqat işi aparılmışdır.

Respublikamızda İT üzrə inkişafın dinamikasını, onun mövcud vəziyyətini, yaşadığı problemləri və inkişaf perspektivlərini müəyyənləşdirmək üçün aidiyyəti olan 3 tip əhali kateqoriyası arasında anket sorğusunun keçirilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Bunlar İT mütəxəssisləri (əsas toplum), ekspertlər və işəgötürənlərdir.

Hazırkı məqalədə İT mütəxəssislərin peşəkarlıq səviyyəsinin artırılması ilə bağlı vəziyyət, bu

problemin həllinə dair respondentlərin və işəgötürənlərin fikirləri öz əksini tapmışdır.

Beləliklə, İKT sektorunun prioritetli sahə elan olunması, bir sıra mühüm proqram və layihələrin həyata keçirilməsi, əldə edilmiş nailiyyətlər, informasiya cəmiyyəti qurulması istiqamətində atılan addımlar İT sahəsinin dinamik inkişafına təminat vermişdir. Odur ki, bu sahədə iş təcrübəsi az olan və ya heç olmayan mütəxəssislər təhsil müəssisələrində əldə edə bilmədikləri bilik və bacarıqları "tamamlamaq", müasir inkişafdən geri qalmamaq və rəqabətə dözümlük nümayiş etdirməkdə maraqlıdırlar.

Sorğunun nəticələrinə əsasən demək olar ki, respondentlər yüksək ixtisaslı İT kadrların qıtlığı problemini və onlara qarşı yürüdülmə tələbləri yaxşı dərk edirlər. Onlar başa düşürlər ki, İT kadr bazarında rəqabətqabiliyyətli mütəxəssis olmaq üçün tamamlanmış ali təhsillə yanaşı yüksək bacarığa və peşəkarlığa malik olmalıdırlar. Odur ki, İT sektorunda çalışan respondentlər sürətlə yeniləşən texnologiyalarla ayaqlaşmaq üçün malik olduqları bilik və bacarıqların daima artırılmasının yeganə yol olduğunu çox yaxşı dərk edirlər. Sorğuda iştirak edən respondentlərin 90,8%-i İT ixtisası/peşəsi üzrə işlə məşğul olmaq üçün bilik və bacarığını artırmaq istədiklərini bildirməsi yuxarıda deyilənləri təsdiqləyir.

İT ixtisasını təkmilləşdirilmək üçün respondentlərin əksəriyyəti - 36%-i təcrübəli İT mütəxəssisi yanında praktiki bacarıqlarını artırmağa üstünlük verirlər. Həqiqətən də, bu gün Azərbaycanda yüksək ixtisaslı kadrlar hazırlayan və ya onların ixtisaslarının artırılmasını təmin edən müəssisələr, təlim kursları və s. çox azdır. Beynəlxalq səviyyəli sertifikatlaşdırılmış təhsil haqqı kifayət qədər yüksəkdir. Bu baxımdan əksər təcrübəsiz gənc mütəxəssislər daha təcrübəli mütəxəssislər yanında praktiki bacarıqlarını artırmağa üstünlük verirlər.

Respondentlərin 21%-i İT ixtisasını təkmilləşdirilmək üçün öz üzərində işləyərək yeni bacarıqlar əldə etməyə, 17%-i uyğun sertifikatlaşdırılmış təhsil almağa, 15%-i isə qısamüddətli ixtisasartırma kurslarını keçməyə üstünlük verdiklərini bildirmişlər.

İşlədikləri işdə başqa bilik və bacarıqlara yiyələndiklərini göstərənlər sorğuda iştirak edənlərin 79,0%-ini təşkil edir. Onlardan 43,2%-i işlədikləri təşkilatda bilik və bacarıqlarını öz təşəbbüsləri ilə, 34,5%-i iş prosesində daha təcrübəli mütəxəssisin rəhbərliyi ilə, 13,3%-i işdən sonra qısa müddətli kurslar təşkil olunmaqla, yalnız 9%-i öz hesabına, lakin müəssisə rəhbərliyinin təşəbbüsü ilə artırıqlarını bildirmişlər.

İT ixtisası üzrə peşəkarlıq səviyyəsinin artırılmasında nəzəri çəkmən məqamlardan biri qeyri-İT profilli sahə nümayəndələrinin İT sferasına axını ilə bağlıdır. Belə ki, İT sahəsində çalışan mütəxəssislərin diplomlarına görə hansı ixtisas sahibi olduqlarını sorğulayarkən onlardan 26%-inin İT ixtisasla tamamilə bağlılığı olmayan ixtisas sahələrinin nümayəndələri (fizik, bioloq, həkim, hüquqşünas, jurnalist, iqtisadçı, memar, kimyaçı, rus dili və ədəbiyyatı müəllimi və s.) olduğu müəyyən edilmişdir. Təbii ki, bu cür vəziyyətin mövcudluğu bir tərəfdən İT sahəsinin respublika iqtisadiyyatında rolunu və nüfuzunu nümayiş etdirir, İT kadrlara tələb olduğunu göstərir, digər tərəfdən isə bütün bunlar xeyli əlavə vəsait və xərclər tələb edir.

Respondentlərin yenidən oxumaq, birincidən fərqli olan İT ixtisas almaq istəyi bu gün əmək bazarında işçi qüvvəsinin mobilliyinin və müəyyən mənada motivasiyasının artmasını nümayiş etdirir.

Çox maraqlı bir haldır ki, İT mütəxəssislər, əsasən proqramçılar, müəyyən bir predmet sahəsində kompyuter idarəetmə sistemlərinin yaradılması zamanı avtomatlaşdırılması tələb olunan məsələlərə aid olan müvafiq spesifik biznes-prosesləri dərinlən öyrənməli olurlar. Məsələn, mühasibatlıq, arxitektura, gömrük, tibb, sosial müdafiə və s. sahələrdə İT-nin tətbiqi və müşayiəti ilə məşğul olan İT mütəxəssislər bu sahənin bütün incəliklərini mənimsəyirlər və demək olar ki, bu sahənin mütəxəssisi olurlar. Hətta bəzən həmin İT mütəxəssislər arasında sahəni dərinlən bildiklərinə görə bu sahəyə keçmək təklifi alanlar və təklifi qəbul edənlərə də təsadüf olunur.

Bu gün İT ixtisas diplomuna və sertifikatına malik mütəxəssislər iş axtararkən işəgötürənlərin diqqətindən kənar qalmırlar. Respondentlərin 55,9%-i iş tapmaqda İT ixtisası üzrə sənədin çox böyük köməyi olduğunu göstərmişlər. Lakin onlar başa düşürlər ki, İT kadr bazarında rəqabətqabiliyyətli mütəxəssis olmaq üçün tamamlanmış ali təhsillə yanaşı yüksək peşəkarlığa və ciddi sertifikata malik olmalıdırlar. Buna yeni kampaniyaların yaranması və mövcud olanların

inkışafı, istifadə olunan texnologiyaların və sistemlərin daha da inkışaf etdirilməsi və yenilərinin istismarı da təsir göstərir. Belə tələblər əksərən özəl kampaniyalar tərəfindən yürüdüldür ki, onlar da işçilərə kifayət qədər yüksək əmək haqqı, karyera, təhsilləndirmə, sosial güzəştlər, müxtəlif layihələr təklif edirlər. Xarici firmalar belə mütəxəssisləri diqqətdən kənar qoymur, yerli kampaniyalara nisbətən bir neçə dəfə yüksək olan əmək haqqı ilə, müxtəlif kompensasiyalı konvertlərlə, xarici ezamiyyətlərlə, təhsil xidmətləri və s. ilə cəlb edirlər. Bu baxımdan hazırkı mütəxəssislərin yeni İT təhsil almağa nə dərəcədə maraqlı olduqlarını əks etdirən cavablar maraqlı məqamları ortaya çıxarmışdır.

İlk nəzəri cəlb edən cəhət odur ki, bu günün tələbini çox düzgün dərk edərək sorğuda iştirak edən 268 respondentdən 200 nəfəri, yəni 74,6%-i gələcəkdə hər hansı yeni İT ixtisasına yiyələnmək istədiyini bildirmişdir

Bu tendensiya respondentlərin verdikləri cavabların rayonlar üzrə təhlili zamanı da özünü göstərmişdir və məlum olmuşdur ki, Bakı-Abşeron nisbətən digər rayonlardan olan respondentlər (86,5%) hər hansı yeni İT ixtisasına yiyələnməkdə daha israrlıdırlar.

Yeni İT peşəsinə yiyələnmək istədiyini bildirən 289 respondentdən 112 nəfəri, yəni 38,8%-i proqram təminatı, 33,2%-i telekommunikasiya, 15,9%-i İT xidmətlər, 12,1%-i isə aparat təminatı üzrə təhsil almaq istəyini bildirmişdir.

Göstərilən rəqəmlər İT sahəsində proqram təminatı və telekommunikasiya seqmentlərinin prioritetli olduğunu bir daha nəzərə çatdırır. Bu sualın cavablarının nəticələri onu göstərir ki, sorğuda iştirak edən respondentlər bu gün İT sahəsində prioritetli istiqamətlər haqqında çox gözəl təsəvvürə malikdirlər. Belə ki, alınan nəticə işəgötürənlərin İT sferasının prioritetli seqmenti kimi həmin sahələrə daha çox önəm vermələri ilə uzlaşır (işəgötürənlərin 24,7%-i proqram təminatı, 48%-i telekommunikasiya, 15,3%-i İT xidmətlər, 12,0%-i isə aparat təminatına önəm vermişlər).

Qoyulan suala respondentlərin verdikləri cavabların rayonlar üzrə təhlilindən görünür ki, Bakı-Abşeron üzrə yeni İT ixtisasına yiyələnmək istəyənlərin böyük əksəriyyəti İT sahəsinin telekommunikasiya (İnternet xidməti, İP-telefonıya, korporativ şəbəkələrin təşkili və s.) seqmentinə, digər rayonlar üzrə olanlar isə proqram təminatı seqmentinə daha çox önəm verirlər.

Yeni İT təhsil almaq istəyənlərin 63,2%-i bunun təhsil aldıqdan sonra yeni İT ixtisasına yiyələnməyə ilk cəhd, 36,8%-i isə növbəti cəhd olduğunu bildirmişlər.

Sonuncular yeni İT ixtisasına yiyələnmək istəklərini bu ixtisasın əvvəlkiyərdən daha perspektivli olması ilə əsaslandırırırlar. Belə əsas gətirən respondentlər 40,9% təşkil edirlər. Respondentlərin 28,9%-i yeni İT ixtisasına yiyələnmək istəklərini əmək haqqının əvvəlkindən daha yüksək olması, 18,8%-i tez və əlverişli iş tapmağa daha yararlı olması, yalnız 11,4%-i isə yiyələnəcəkləri İT ixtisası ilə bağlı iş şəraitinin əvvəlkindən daha yaxşı olması ilə əsaslandırırırlar.

Yeni İT təhsili almaq istəyinin səbəbi ilə bağlı sualların cavablarını şərh edərkən qeyd etmək lazımdır ki, informasiya texnologiyaları əmək bazarına uzun müddətli təsir göstərir və bu sahədə çalışan işçi qüvvəsinin struktur tərkibini daha çox tələb olunanların xeyrinə dəyişir.

Qeyd etmək lazımdır ki, hazırda gənclərin İT ixtisaslarına marağı daima artır, onlar bilirlər ki, təhsili bitirdikdən sonra kifayət qədər yüksək əmək haqqı təklif edən iş tapa biləcəklər. Maraqlı fakt kimi onu da qeyd etmək yerinə düşərdi ki, ikinci təhsil (diplom) almaq üçün Tələbə Qəbulu üzrə Dövlət Komissiyasına müraciət edən və yenidən test imtahanlarından keçən abituriyentlərin sayında informasiya texnologiyalarına üstünlük verənlər çoxluq təşkil edir [4].

Respondentlərin 26,3%-i yeni İT peşəsinə yiyələnmək üçün əsasən xarici ölkələrdə müvafiq təlim-təcrübə keçməyə üstünlük verirlər ki, bu da təbiidir. Bu gün Azərbaycanda İT sahəsinin gələcək inkışafı dünya miqyasında rəqabətqabiliyyətli mütəxəssislərin yetişməsindən çox asılıdır və mütəxəssislərimiz də bu həqiqəti başa düşərək mütəmadi olaraq öz inkışaf səviyyəsini artırmağa maraqlıdırlar. Buna dövlət tərəfindən də dəstək göstərilir. Məsələn, 2007-2015-ci illər ərzində İKT sahəsində 1200 nəfərin xarici ölkələrdə təhsil alması nəzərdə tutulmuşdur [5].

Respondentlər yeni İT ixtisasına yiyələnmək istəyini reallaşdırmaq üçün kursların təşkilinə üstünlük verirlər. Belə ki, respondentlərin 21,3%-i qısamüddətli, 16,5%-i uzunmüddətli sertifikatlı tam kurslarda iştirak etməklə yeni İT ixtisasına yiyələnmək arzusunda olduqlarını bildirmişlər. Respondentlərdən 12,1%-i bu məqsədlə ixtisasartırma və ya ixtisasdəyişmə kurslarında təlim

keçməyə, 8,6%-i isə distant təhsilə önəm verdiklərini bilirmişlər.

Respondentlərin yeni İT ixtisas olaraq yiyələnmək istədikləri ixtisası araşdırarkən məlum olmuşdur ki, onlardan 14,6%-i proqramçı-mühəndis, 12,6%-i kompyuter sistemlərinin istismarı üzrə mühəndis, 8,6%-i sistem proqramçısı, 7,7%-i veb-mütəxəssis, 7,3%-i verilənlər bazası üzrə administrator ixtisasına yiyələnmək istəyirlər.

Bu cavablar İT əmək bazarında işəgötürənlərin tələblərinə müvafiqdir, bu isə məhz həmin ixtisaslardan olan İT mütəxəssislərə tələbin daha çox olması faktını bir daha təsdiqləyir.

Cari suala respondentlərin verdikləri cavabların rayonlar üzrə analizi bir daha respondentlərin yeni İT ixtisas kimi kompyuter sistemlərinin istismarı üzrə mühəndis, proqramçı-mühəndis ixtisaslarına önəm verdiklərini əks etdirmişdir. Bakı-Abşerondan olan respondentlərin ən az önəm verdikləri kompyuter operatoru, digər rayonlardan olan respondentlər üçün isə İT üzrə tədqiqatçı ixtisasları olmuşdur.

Qeyd etmək lazımdır ki, belə bölgü əsasən rayonlarda İT şirkətlərin çox az olması ilə bağlıdır. İT şirkət dedikdə, təkcə konkret olaraq İT ilə məşğul olan şirkət deyil, həm də İnternet provayderlər, proqramlaşdırma və ya kommunikasiya, həmçinin kompyuter və digər texniki avadanlıqların satışı ilə məşğul olan şirkətlər də nəzərdə tutulur.

Respondentlərin İT sahəsində aparılan dövlət siyasətini çox düzgün dərk etdikləri və odur ki, yeni İT ixtisaslarına yiyələnməyə maraqlı olduqlarını təsdiqləyən məqamlardan biri də 50,3% respondentin hətta kifayət qədər maliyyə imkanları olmasa da, fiziki imkanları hesabına yeni İT ixtisasına yiyələnməyə maraqlı olduqlarını bildirməsidir. Əlbəttə, İT iqtisadiyyatın bütün sahələrinə nüfuz etdiyi üçün işəgötürənlər özləri də buna şərait yaradırlar. Aparılan sorğunun nəticələrində öz təsdiqini tapan bu fakt göstərir ki, müəssisələr və kampaniyalar İT sferasında dövlət siyasətinə uyğun işlərin, layihələrin həyata keçirilməsindən kənarda qalmaq istəmirlər, kadrlarının ixtisas səviyyələrinin artırılmasına maraqlıdırlar və bunun üçün lazımı xərc və vəsait ayırmaqdan çəkinmirlər.

Təsədüfə deyil ki, respondentlər onların yeni İT peşəsinə yiyələnməklərinə işəgötürənlərin maraqlı olduğunu təsdiqləmişlər. Bu sualı cavablandıran 241 respondentdən 223 nəfəri işəgötürənlərin bu işə dəstək olacağına əmin olduğunu bildirmişdir. Bu cür münasibət təbiidir, çünki artıq işəgötürənlər bu sektorda vəziyyəti kökündən dəyişmək üçün kadrların inkişafının vacibliyini dərk edərək bu işə dəstək verməyə başlamışlar. Respondentlərin əksər hissəsi (42,7%-i) yeni İT peşəsinə yiyələnmək üçün maliyyə imkanlarının olmamasından şikayətlənirlər. Əlbəttə, belə faktlar işəgötürənləri düşündürməlidir və bu işə vəsait ayrılmasının konturları cızılmalıdır. Bu zaman təhsil haqqını ödəyən işəgötürənlər onun "qaytarılmasını" gözləməkdə haqlıdırlar. İşəgötürənlərin mütəxəssis hazırlığına böyük diqqət ayırdıqları bir vaxtda, bundan başqalarının bəhrələnməsi halları az deyil. Belə ki, peşəkarlıq səviyyəsini artıran mütəxəssis bazarda öz qiymətini başa düşür və daha yüksək əmək haqqı təklif edilən iş tapır. Odur ki, mütəxəssis yetişdirərkən onu gələcəkdə necə saxlamaq haqqında da düşünmək lazımdır.

Yeni İT peşəsinə yiyələnmək istəyənlər bunu hansı məqsədlə etdiklərini ifadə edərkən İT sahəsində işləmək üçün ən başlıca cəhət olan – yaxşı savad və müasir tələblərə cavab verən təhsilin olmasını aydın başa düşdüklerini bir daha təsdiqləmişlər. Onlar yeni İT peşəsinə yiyələnməklə dünya bazarında rəqabətə dözümlü mütəxəssis olmaq, karyerasını yüksəltmək, ixtisasını artırmaq və daha yüksək əmək haqqı almaq istədiklərini bildirmişlər. İT sahəsində əmək haqqının yüksək olması nəinki İT ixtisaslı mütəxəssislərin, həm də tamamilə qeyri-İT ixtisas nümayəndələrinin də bu sahəyə axınına səbəb olmuşdur.

Beləliklə, İT sahəsinin işləməsi üçün tələb olunan müasir İT təhsili almış savadlı və yüksək ixtisaslı mütəxəssislərdir. Bu cür mütəxəssislər dünya bazarında xarici analoqlarla müqayisədə rəqabətqabiliyyətli yüksək texnoloji məhsullar istehsal edə bilməlidirlər.

İstifadə edilmiş ədəbiyyat:

1. "Azərbaycan Respublikasında rabitə və informasiya texnologiyalarının inkişafı üzrə 2005-2008-ci illər üçün Dövlət proqramı (Elektron Azərbaycan)". - Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2005-ci il 21 oktyabr tarixli 1055 nömrəli Sərəncamı

2. "Azərbaycan Respublikası regionlarının sosial-iqtisadi inkişafı dövlət proqramı (2004-2008-ci illər)". - Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2004-cü il 11 fevral tarixli Fərmanı
3. "Azərbaycan Respublikası Məşğulluq strategiyasının həyata keçirilməsi üzrə Dövlət Proqramı (2007-2010-ci illər)".- Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2007-ci il 15 may tarixli Sərəncamı
4. 2006-2007-ci tədris ili üçün ali məktəblərə tələbə qəbulu elanı. Abituriyent 3. 2006.
5. "2007-2015-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin xaricdə təhsili üzrə Dövlət Proqramı". – Azərbaycan Respublikası Prezidentinin" 2007-ci il 16 aprel tarixli Sərəncamı

Mamedova M.G., Djabrailova Z.G.

ТЕНДЕНЦИИ ПОВЫШЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО УРОВНЯ СПЕЦИАЛИСТОВ ПО ИНФОРМАЦИОННЫМ ТЕХНОЛОГИЯМ

РЕЗЮМЕ

В настоящей статье нашли отражение результаты социологического опроса среди ИТ специалистов, работодателей и экспертов относительно текущей ситуации по кадровому обеспечению ИКТ сектора, их оценки современного состояния уровня профессиональной подготовки ИТ специалистов и предложения по повышению квалификации последних.

Mamedova M.H., Cabrailova Z.Q.

TENDENCIES OF INCREASE OF A PROFESSIONAL LEVEL OF EXPERTS ON INFORMATION TECHNOLOGIES

SUMMARY

In present article have found reflection results of sociological survey among IT experts, employers and experts concerning the current situation on personnel maintenance of IKT sector, their estimation of a modern condition of vocational training IT experts and offers on improvement of professional skill of the last.

AZƏRBAYCANIN QURU VƏ XƏZƏR DƏNİZİ ƏRAZİLƏRİNDƏ NEFT-QAZ YATAQLARININ VƏ PERSPEKTİVLİ GEOLOJİ STRUKTURLARININ ELEKTRON MƏLUMAT BANKININ YARADILMASI HAQQINDA

Y.H.Qənbərov

Geofizika və Geologiya İdarəsi, Geofizika ETİ

Azərbaycan Dövlət Neft Şirkətinin Geofizika və Geologiya İdarəsinin (GGİ), Geofizika Elmi Tədqiqat İnstitutunda Azərbaycanın quru və Xəzər dənizi ərazisində yerləşən neft-qaz yataqları və seysmik kəşfiyyatla dərin kəşfiyyat qazınmasına hazırlanmış perspektivli geoloji strukturların elektron məlumat bankı yaradılır. Elektron məlumat bankına Azərbaycanın Abşeron və Bakı arxipelaqlarında, Abşeronun quru sahələrində, Quba-Xəzəryanı, Şamaxı-Qobustan, Aşağı Kür, Yevlax-Ağcabədi, Gəncə və Kür-Qabırrı çaylararası neftli-qazlı rayonlarda aşkar olunub istismara verilmiş 80-a yaxın neft-qaz yataqları və eləcə də, o rayonlarla yanaşı Göyçay-Saatlı və Mil-Muğan sahələrində 82 perspektivli geoloji strukturlar barədə lazımi geoloji, geofiziki və digər məlumatlar